

Разрешените техники в състезанието по джудо след промените в правилника

Анжелина Янева

The changes in competition rules of the International Judo Federation in 2013 radically change the tactics and techniques to achieve victory. The paper explores and analyzes the possibilities of using the techniques of throwing before and after the changes.

Key words: judo rules, judo techniques of throwing

ВЪВЕДЕНИЕ

Основателят на джудо проф. Джигоро Кано създава не само първото съвременно бойно изкуство, но и цялостна система за физическо, психическо и нравствено усъвършенстване. Желанието му за разширяване на географията и популяризиране на системата джудо се изразява във възможностите и днес тази система да се обогатява, развива и осъвременява. Принципите за „всеобщо добруване“ (Джита киоей) и „минимум усилия – максимум ефект“ (Сейрийоку дзен йо), както и принципите за безопасност са в основата на усъвършенстване на системата, което рефлектира в промяна на правилата за състезание по джудо.

За промяна на правилата голяма роля има популяризирането на спорта джудо чрез различните медии – телевизии, интернет сайтове и различните по вид електронни носители. Търси се атрактивността и разбирането от страна на масовата публика, а не само на специалисти и практикуващи джудо.

В последните години навлязоха някои варианти на джудо техники, които не бяха атрактивни и разбираеми за зрителя, повлияни от други бойни изкуства, най-вече от самбо. Отделните срещи приключваха с ниски оценки или с превъзходство (съдийско решение), а ниската игра и хвърлянията със захващане на панталона или крака не беше атрактивна и видима за публиката. Често се наблюдаваха срещи, в които двама души, дълбоко наведени напред, се разхождат пет минути по татамито¹, което не се приемаше с интерес от масовия зрител и бе една от причините за промяна на правилата в състезанията по джудо.

Различни са мненията след последните промени в състезателните правила на спорта джудо. Според проведено анкетно проучване през м. април на 2014 г. сред състезатели, съдии и треньори по джудо в България, мненията са разделени на три: едни оценяват промените положително и споделят, че са ги чакали отдавна; други, които са недоволни, че промените няма да издържат дълго във времето и трети, които както винаги нямат мнение.

Промените – добри или лоши са факт от началото на 2013 г. Те са продиктувани от нуждата, спортът джудо да стане по-привлекателен за широкия кръг зрители и джудо да се завърне към корените си. Защото, в последните няколко години се забелязва, че джудо е: еднообразно; доста ниско (повечето техники се изпълняват със захващане на краката или са самопожертвователни), т.е. няма ги типичните за джудо атрактивни хвърляния с голяма амплитуда и височина; приближава се все повече до спортовете самбо и борба.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Промяната на правилата бе свързана както със забрани, така и със свободни действия в различни аспекти, но с идеята джудо да стане по-привлекателно и атрактивно за масовия зрител. Например, бе забранено всяко докосване до панталона и крака на противника, докато двамата противници са в стойка, но бе

¹ Постелката на която се практикува джудо

разрешено схватката да продължава извън игралната площ, ако атаката е започнала отвътре, независимо от положението, времето и придвижването на състезателите. В тази връзка бе определена целта на изследването: Да се направи сравнителен анализ на възможностите за приложение на техники на хвърляне в състезание, съобразени с новите правила и техниките на джудо, признати от Кодокан² джудо.

Най-важните промени в Правилника, в сила от 2013 г., са: забраната за захващане на краката или панталона по време на тачи уадза (стойка); разкъсване на захвата на противника с две ръце; отмяна на оценка кока (3 т.), оценяваща хвърляне без докосване на части от гърба или наказание с предупреждение [4]. Всички те променят начина на водене на схватката и използваните техники на хвърляне. Типично за джудо са техниките на хвърляне със захващане на джудо ги (дреха, екип за джудо). Промените в правилата са свързани с конкретика в използването на куми ката – захват и са мотивирани преди всичко от желанието да се избегне защитната, дефанзивна игра и да се намали вероятността от нараняване.

Техниките, с които се постига победа в спорта джудо, се поделят на две големи групи: техники на хвърляне – „Nage uadza” (Nage Waza) и техники на контролиране – „Katame uadza” (Katame Waza) [3]. Тъй като промените в правилника не засягат до голяма степен използването на техниките от „Katame uadza”³ (техники на контролиране в партер), в статията ще бъдат изследвани само техниките от наге уадза.

В зависимост от определящото действие на части от тялото при изпълнение на една или друга група хвърляния, техниките на хвърляне се подразделят на: техники на хвърляне с крака – „Ashi uadza” (Ashi Waza), техники на хвърляне с таз (хълбок) – „Koshi uadza” (Koshi Waza), техники на хвърляне с ръце – „Te uadza” (Te Waza). В случаите, когато атакуващият (тори) пръв пада на земята по гръб или настрани, за да хвърли противника (уке), тези техники се определят като самопожертвувателни или „Sutemi uadza” (Sutemi Waza), които се разделят на техники на хвърляне със самопожертване назад – „Ma sutemi uadza” (Ma Sutemi Waza) и встрани – „Yoko sutemi uadza” (Yoko Sutemi Waza) [2]. Техниките на хвърляне, признати от Кодокан джудо, са 67 на брой. Международната федерация по джудо (МФД) посочва 4 забранени⁴ при спортни състезания техники, които са опасни за здравето, като Кани басами (ножично хвърляне) и Кауадзу гаке (закачане на Кауадзу) (фиг. 1).

Промяната в правилата през 2013 г. отменя изпълнението на техники, най-вече от раздела „Te uadza” (техники с ръце), поради забраната за куми ката (захват) на панталона и/или крака като техниките: Мороте гари (изкосяване с две ръце), Ката гурума (превъртане с ръце), Кибису гаеши (обръщане на петата) и Кучики таоши (събаряне на изгнило дърво) и Сукуи наге (подемащо хвърляне). На фона на големия брой техники, тези 5 техники не би трябвало да оказват голямо влияние върху стратегията, тактиката или стила на игра, но всъщност се оказва точно обратното. Въз основа на забраната за захват на панталоните и краката, всяко докосване се счита за захват, което води до дисквалификация. Състезателите започнаха да изпълняват т.нар. „високи техники“, при които хвърлянето е с голяма амплитуда и това прави джудо зрелищно. Броят на чистите победи (Иппон) от техники на хвърляне драстично се увеличи.

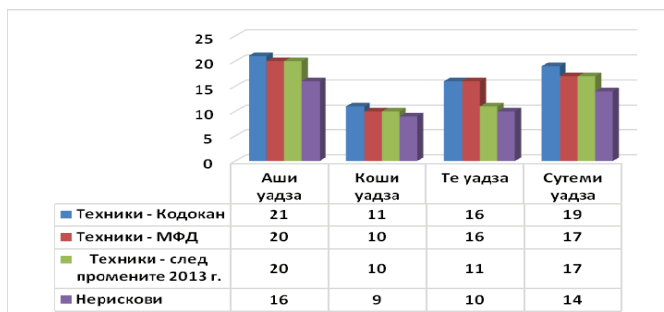
Преди промените в правилника много от тези техники се комбинираха с други като Тани отоши (препречващо събаряне) или Ко сото гаке (външно закачане), често наричани в България „палачинка“. Нечистото изпълнение, както и комбинирането на

² Училище – Институт по джудо в Токио за изучаване на пътя

³ Промяната в правилника за играта в не уадза (партер) се изразява преди всичко в местоположението по време на изпълнение на техниките на контролиране

⁴ Забранени техники на хвърляне – Киниши уадза (Kinishi Waza)

подобни техники, следствие на „ниската игра“ определя още няколко техники като опасни (рискови) или при които е възможно да се осъществи макар и неволен захват за панталона. Така техниките, които могат да се използват без проблем по време на състезание намаляват до 49 (фиг. 1).

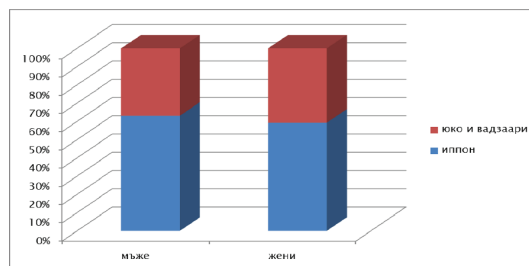
Фиг. 1. Разпределение на техниките на хвърляне

Въпреки това не може да се каже, че техническият арсенал на джудо в стойка е обеднял. Комбинирането на тези 49 техники, съгласно формулата за изчисление на теоретично възможните двустепенни комбинации по Прокопов и кол. [3], съставят:

$P_2 = n^2 = 49^2 = 2\ 401$ бр. Комбинации, където P_2 – брой на двустепенните комбинации, а n е броят на техниките на хвърляне. Действителните двустепенни комбинации ще бъдат изчислени по формулата: $P_2 = n^2 - n \cdot n_{cy}$, където n_{cy} е броят на техниките със самопожертване.

Изваждането от теоретичния брой комбинации на броя от комбинации между техниките на самопожертване е необходимо поради проблематичното им или невъзможно изпълнение, което в повечето случаи противоречи на състезателните правила. След извършване на действията по формулата, се изчислява, че броят на реалните комбинации е: $P_2 = 49^2 - 49 \cdot 14 = 2\ 401 - 490 = 1\ 911$ бр.

Освен класическите техники, всеки състезател пречупва техниките, съобразно индивидуалните си качества и предпочитания. Така състезателят създава варианти на тези техники, което увеличава броя на двустепенните комбинации. Трябва да се подчертае, че в състезание, освен двустепенни, често се използват и комбинации от три и повече техники. На последното състезание „Grand Prix“ в Ташкент през 2014 г. (16-18 октомври) броят на спечелените срещи от техники на хвърляне с иппон (чиста победа) при мъжете е 53%, а при жените 48%, както и постигнати оценки юко (5 т.) и вадзаари (7 т.) съответно 31% при мъжете и 33% при жените. (Фиг. 2). Резултатите недвусмислено показват динамиката и честотата на използваните техники на хвърляне, в сравнение с еднообразната и безинтересна игра преди промените на състезателните правила по джудо.

Фиг. 2. Процентно разпределение на спечелените срещи с техники на хвърляне в последното състезание „Grand Prix“ в Ташкент през 2014 г.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Промените на състезателните правила по джудо до голяма степен не само променят стила, тактиката и стратегията на джудо, но и предполагат увеличаване на зрелищността, което търсят всички спортове в съвременния свят. Изобилието от техники на хвърляне в джудо, дори и без забранените от Правилника за провеждане на състезание, позволява съставянето на голям брой комбинации от две и повече техники. Сравнителният анализ преди и след промените на Правилника показва, че броят на техниките на хвърляне в джудо, използвани в състезание, значително намалява, но това не се отразява на привлекателността и атрактивността за масовия зрител, както и на безопасността, чистотата и принципите на джудо.

Следствие на тези промени се увеличава броят на срещите завършващи с оценка от хвърляне – иппон (чиста победа), както и от вадзаари и юко.

Промените на Правилника за продължаване на срещите до явна победа с оценка от техника или наказание намалява субективността при съдийството, което бе съществен проблем в състезанията по джудо.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Mick, J., J. Brick. Bit-slice Microprocessor Desing. New York: MCGraw-Hill Book Company, 1980.

[2] Прокопов, Е., А. Янева, А. Влахов, Специфика и структура на техническия арсенал на съвременното спортно джудо. Годишник СУ. 2003.

[3] Прокопов, Е., А. Янева, А. Влахов, Комбинациите в джудо. УИ „Св. Кл. Охридски“, С. 2007.

[4] http://www.intjudo.eu/Rules/IJF_Referee_Rules/Judo_rules

...

За контакти:

проф. д-р Анжелина Янева, Департамент по спорт, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, тел.: 02-9433 818, e-mail: anji@abv.bg

Докладът е рецензиран.